

Informant: Petter Aronsen, 82, Botn.

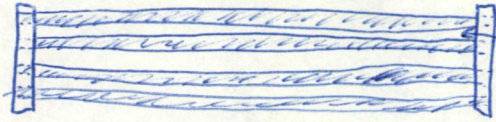
GAMAL ENGKULTUR:

1. De t fantes omtrent ikke gjerder før den moderne utskiftinga. I Botn hadde bare Lars Ivarsa et torvgjerde på et stykke der krøttera hadde serlig lett for å komme ned, ellers blei krøttera gjøtt unna innmarka. Likevel er det lett å skille mellom det som vanligvis kalles eng, og utslåttene, for det var bare enga som ble påkjørt møkk. Enga ble kalt mark eller gressmark, eng betydde snudd og tilsådd grasmark. Når en spør Petter hva ekra betyr, svarer han arve - vassarve og lignanes "feit-gres", som ble gjømt til kua hadde kalva, fordi det var så kraftig. Det vokste der det av en eller annen grunn var serlig god hevd, f. eks. i en potetåker som ikke ble brukt og som grodde igjen.
2. All kvist og røtter ble hogd sund og brent i ovnen som risved, serlig om sommeren. Brensel var nemlig mangelvare. Stubber prøvde en å bryte opp, gikk det ikke ble de bare rot-hogd, slik at det meste av røttene ble igjen. Enga ~~xxxx~~ blei vanligvis ikke fulldyrket, bare overflatedyrket, og det var vanlig å fylle på der det var grunn, steinet jord. Det ble i stor utstrekning gjort av Joakim, som rydda Elvejorda. Mindre stein prøvde en å fjerne, større steiner fikk bare være, så slo en heller rundt dem.
3. Det var ikke vanlig å foreta seg noe serlig mot mosen. Men det hendte at folk som skulle lafte et hus, og som trengte dyttestry, grov mose i gressmarka med en slags kam med spiker som tinder. P.A. tror nesten at dette var av hensyn til grasveksten.
Han husker godt at det ble kjøpt grasfrø fra Harstad i hans ungdom. Ellers kunne en bruke låveoppsop, for det ble slått svært seint, og de vanligste grasartene (serlig Poa pratensis) setter frø tidlig.
4. Det var vanlig å ta grøfter der det var fuktig, steinsette dem og legge dem att. Det var serlig Lars Ivarsa som dreiv mye med dette. Vatning var ikke aktuelt.
5. Åkerbruket var bagatellmessig, så enga fikk det meste av møkka. Denne var svært høgt verdsatt. Det sies at en mann fikk lov av far sin å gifte seg og flytte heimefra bare på

det vilkåret at han gikk heim når han skulle på veslehuset. Lars Ivarsa førte mangfoldige bunkerømmingsladninger møkk heim fra fiskeværet Holmen, der væfeieren hadde 6-7 kyr på "importert" fôr, og det var et forferdelig slitsomt arbeid. P.A. har ikke hørt om at noen ikke tok vare på gjødsla eller flytta fjøset når møkkerdungen blei for stor, så det måtte være lenge før hans tid, hvis det noengang har hendt. (I de svære gårdshaugene, som vel for det meste skriver seg fra Middelalderen, er hovedinnholdet gjødsel, så på ett eller annet tidspunkt må det ha skjedd en radikal endring i evalueringsprinsippene. Muligens de rasjonalistiske prestene?) Enga ble relativt sterkt gjødsla, men det er vanskelig å angi tall.

6. Negativt.
7. Negativt.
8. Enga ble helst gjødsla om hausten, eller om våren, hvis en ikke hadde tid før, når krøttera hadde beita av "tøen" eller håa. De fleste brukte helst trillebøra, men de som hadde hest brukte gjødselkjerrer. P.A. Kan ikke huske hva som ble brukt istedetfor trillebøra før denne kom omkring århundreskiftet. En brukte gjødselgreiper med 5-6 tinder, innkjøpt i Harstad, men det var også de som måtte bruke vanlig spade. Når gjødsla hadde ligget på enga ei stund, slik at den smuldra relativt lett, kunne en kjøre eller dra ei rissloge over. Det er ingen endring i denne teknologien, da det hverken finnes hest eller traktor i fjorden.
9. All eng ble beita både vår og haust.
10. Ingen endring i dette med beiting, selv om kanskje noen er klar over at vårbeiting er skadelig.
11. De kurukene som ble liggende igjen på enga etter beiting, ble gjerne spredd utover med greip eller spade.
12. De fleste hadde sommarfjøs, serlig etter at inkameneringsgrensene ble fastsatt (1870-80), og innmarka begynte å bli inngjerdet. Ved sommarfjøset ble det snart hevdet et lite stykke eng, "sommarfjøsmarka". Gjødsla ble helst spredd der om hausten.
- 13-14. Sauene ble hatt i grinder om natta, og disse grindene ble flytta hver dag. P.A. og Martin Hansen, Kaldfarhes, tror begge at det skyldtes at folk var redd for bjørn, selv om det ikke var skutt bjørn i området i deres tid. Å grindegå et stykke var en måte å dyrke det opp på, derfor grindgikk en helst uoppdyrka innmark. Dt fantes ennå slike grinder i

Botn like før siste krig, og de var laget av 1" bord som var tappet inn i loddrette, solide påler.

så smalt at sauen ikke fikk hodet igjennom.

En trengte altså 4 slike.

15-19. Negativt.

20. Ingen saterdrift.

21. Oska blei ofte hatt utover enga eller slått på møkkerdungen etterhvert. Ved fjæra hendte det at en spredde på tang, men det ble så myerask på marka av dette. Fiskeavfall brukte en til potet.